

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע כ"ו אייר תשע"ז

גליון
225

ביצה דף כ"ב. יום ד' א' דחול המועד סוכות תשפ"ב

דף כ"ב - ע"א
מי שלא הניח עירובי תבשילין - משום כדי חייו אופים לו פת אחת ומבשלים (טומנים) לו קדירה אחת, ומדליקים לו את הנר, ומחממים לו קיתון אחד של מים, ויש אומרים אף צולים לו דג קטן, ולרב הונא - על כך נחלקו בית שמאי ואסרו לעשות לו כלום, ובזה החמיר רבן גמליאל כמותם.

הטמנה מיום טוב לשבת - לרבא לשיטת בית שמאי אסורה אפילו אם הניח עירוב תבשילין, דשאני הטמנה שמוכח שעושה אותה לשבת, ובזה החמיר רבן גמליאל כמותם. לאבבי גם בית שמאי מודים שמותר להטמין ביום טוב אם הטמין גם בערב יום טוב.

עירב לאפות ולבשל ולא להטמין - לחנניה אליבא בית שמאי אסור להטמין מיום טוב לשבת, ולאבבי בזה החמיר רבן גמליאל ככית שמאי.

מנורה של חוליות שנפלה ונפרדו חוליותיה - לבית שמאי אסור להעמידה ביום טוב, שיש בנין וסתירה בכלים, לבית הלל אין בנין וסתירה בכלים.

הנותן שמן בנר - חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו - חייב משום מכבה, ולכן אסור לזקוף הנר ביום טוב כדי שיסתלק השמן ולא ימשך אחר הפתילה, שכיבוי אסור ביום טוב.

ראש הפתילה שנעשה פחם - מותר למחוט אותו ביום טוב. לכבות הנר מפני דבר אחר - לרבי יהודה מותר, שנאמר 'הוא לבדו יעשה לכם' - לכל צרכיכם, ולחכמים אסור אפילו אין לו בית אחר ולא מחיצה ולא כלי, שדרשו 'הוא לבדו' - אוכל נפש ולא מכשירים.

אין מכבים ביום טוב בקעת של עץ מפני שחם עליה, שאין הכיבוי צורך יום טוב, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה - לרבי יהודה מותר ולחכמים אסור.

לכבות דליקה בשבת ויום טוב - מפני סכנת נפשות מותר, מפני איבוד ממון - אם הוא צורך יום טוב כגון שלא יתעשן הבית ויצטרך לישב בשרב ובגשמים - לרבי יהודה מותר ולחכמים אסור.

לכחול עין לרפואה ביום טוב - כל שיש בו משום סכנת הלב מותר, ואם הוא סוף המחלה וקרוב להתרפאות וכוחל רק להגיה מאורו - לרבי יהודה מותר ולחכמים אסור.

כל צרכי חולה עושים בשבת בנכרי, ואפילו אין בו סכנה, ולכחול עין - לרב ובד ורב אשי אסור, שמסייע לו כשסוגר ופוחח ריסי עיניו להכניס הכחול, לאמימר מותר, שמסייע אין בו ממש, כיון שאינו עושה מלאכה אלא מסייע מעט ובלי הוא נעשה.

דף כ"ב - ע"ב
יום טוב שני של ראש השנה יתעסקו ישראל במת, ולענין ביצה שנולדה ביום ראשון - לרבא ורב אשי אסורה ביום שני, שקדושה אחת הם, לנהרדעא מותרת, וכן סבר אמימר, ולכן התיר גם לכחול עין ביום השני, שלא חיישינן לאלול מעובר שמימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. פת עבה טפח - לרב הונא לשיטת בית הלל מותר לאפותה בפסח ולא חיישינן לחימוץ, כדמצינו בלחם הפנים, ולבית שמאי אסור. לרב יוסף - לכולי עלמא אסור ולא לומדים מלחם הפנים שהכהנים זריזים הם, והיה נעשה בפת עמלה שאינה ממחרת להחמיץ, ובתנור חם כיון שמסיקים בבית המקדש בכל יום למנחות ולצלי, והיה של מתכת, ועצים יבשים. אפיית פת מרובה ביום טוב - לבית שמאי אסור, שטורח עבור מחר, ולבית הלל מותר - שהפת נאפית יפה כשהתנור מלא.

לפי תנא דמתניתין התיר רבן גמליאל לכבד בית המיטות ביום טוב במקום שאוכלים, וחכמים אוסרים משום אשווי גומות. ולרבי אלעזר ב"ר צדוק אף רבן גמליאל החמיר בזה, ונהגו בביתו לכבד בערב יום טוב,

ביצה דף כ"א. יום ג' יום טוב ראשון סוכות

דף כ"א - ע"א
בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל - מותר לשוחטה ביום טוב, שאי אפשר לכזית בשר בלי שחיטה, ואינה דומה לנדרים ונדבות לסובר שאינם קרבים ביום טוב - שבהם כל השחיטה לצורך גבוה, והכהנים והבעלים משולחן גבוה קא זכו.

עיסה חציה של נכרי וחציה של ישראל - לרב חסדא אסור לאפות אותה ביום טוב, ואינו דומה לבהמה - שאפשר לחלק העיסה (ולקמן יש גם דעת רב הונא).

האופה מיום טוב לצורך חול - לרב חסדא לוקה, ולא אמרינן הואיל ומקלעי ליה אורחים חזי ליה השתא נמי חזי ליה, לרבה אינו לוקה דאמרינן הואיל.

עיסה העשויה לכלבים, בזמן שהרועים אוכלים ממנה - חייבת בחלה, ומערכים בה, ומשתתפים בה שתופי מבואות, ומברכים עליה ברכת המוציא, ומזמנים עליה ברכת הזימון, ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. אפייתה ביום טוב - לסובר דאמרינן הואיל - נאפית, שאילו היה לו נבילה היה יכול לפייס בה הכלבים וכל העיסה נאכלת לאדם, ולסובר דלא אמרינן הואיל - מותר לאפותה רק אם יש לו נבילה ובוודאי יכול לפייס בה.

ישראלים שהמלך הטיל עליהם לאפות ולבשל לבני חילו - לרב הונא אם אינם מקפידים כשמאכילים מהפת לתינוק מותר ביום טוב - שכל פת ופת ראויה לתינוק (ושלא כרב חסדא דלעיל שעיסה חציה של נכרי אסור לאפותה. רש"י. ושלא כרבי יהושע בן לוי דלקמן).

דף כ"א - ע"ב
'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם' לרבי יוסי הגלילי לכם - ולא לכלבים, לר' עקיבא אפילו נפש בהמה במשמע, כמו שכתוב 'מכה נפש בהמה ישלמנה', אלא לכם - ולא לגוים, ומסתבר יותר למעט אותם מאשר כלבים, שהכלבים מזונותם עליך.

בולשת שבאה לעיר וביקשה לחטוף מכל העיר - מותר לשחוט להם עגל ולהאכילם כדי להיפטר מהם, שראוי לישראל לאכול מזה שהוא של ישראל (ואינו כבהמה שחציה של עכו"ם הנ"ל), ואם העגל טריפה וראויה רק לכלבים - תלוי במחלוקת רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא אם מלאכת אוכל נפש מותר לצורך כלבים.

גרעיני תמרים מותר לטלטלם ביום טוב, גם לסובר שאין היתר אוכל נפש לכלבים - משום שראוי להסקה (ואף לחים חזו להיסק גדול), ובשבת מטלטל בפת ולא חיישינן לבזיון אוכלים, שעושה אדם כל צרכו בפת.

לרבי יהושע בן לוי אין מזמנים גוי ביום טוב - גזירה שמא ירבה בשבילו, (וחולק על רב הונא דלעיל, שלדעתו כיון שיכול ליתן לתינוק מותר), למרימר ומר זוטרא אם בא אליהם גוי ביום טוב אמרו לו: אי נחא לך במאי דטריחא לן מוטב, אך לא אוסיף לטרוח בשבילך.

זימון גוי בשבת - לר' יהושע בן לוי ורבא מותר, לרב אחא בר יעקב אסור, משום שהשמש מטלטל שיורי כוסות של יין שהשרה בהם את פתו שמוקצים הם, ואף אגב הכוס אסורים בטלטול מפני שאסורים בהנאה, ואמנם מותרים בטלטול מפני גרף של רעי אך אין עושים גרף של רעי לכתחילה.

משנה. הבערת מדורה ביום טוב בין להתחמם כנגדה, ובין לחמם בה מים לרחוץ רגליו - לבית שמאי אסור, שאינו אוכל נפש, לבית הלל מותר. משנה. בשלושה דברים מחמיר ביום טוב רבן גמליאל ככית שמאי - א. אין טומנים חמין לשבת (להלן דף כ"ג. ג' שיטות בזה), ב. אין זוקפים מנורה משום בנין בכלים, ג. אין אופים ככרות עבות אלא רקיקים, משום טירחא ביום טוב (ואמרו לו שאבותיו החמירו בזה רק לעצמם).

ופורסים עליהם סדינים, ולמחר כשבאים האורחים מסלקים הסדינים (וגם בשבת מותר זאת).

לפי תנא דמתניתין היתר רבן גמליאל להניח לבונה על גבי גחלים ביום טוב להריח ריח טוב, שהנאת הגוף היא ודמי לאוכל נפש, ולחכמים אסור שאינו צורך כל נפש הוא אלא למפונקים, אבל לגמר בו כלים והיינו להכניס בהם ריח טוב - לכולי עלמא אסור שלקישוט כלים הוא מכוון. ולרבי אלעזר ב"ר צדוק אף רבן גמליאל החמיר בהנחה להריח, ונהגו בביתו להניח הלבונה על הגחלים מערב יום טוב ושמו הריח שלא יצא, ולמחרת פתחו את נקביהן והבית מתגמר מאליו (וגם בשבת מותר זאת).

ביצה דף כ"ג. יום ה' ב' דחול המועד סוכות

דף כ"ג - ע"א

לעשן פירות ביום טוב שיקלטו טעם בושם: לרב - אסור, מפני שמכבה הגחלים כשנותן אבקת הבשמים עליהם, ומבעיר הבשמים, וכיון שאין מלאכה זו שווה לכל נפש אלא לאיטניס אסור לעשותה ביום טוב. לשמואל - מותר, שאוכל נפש הראוי הוא אף לעניים אלא שאינו מצוי להם, וכן סובר רבא, שהוא כצליית בשר על גבי גחלים. לרב יהודה - על גבי גחלת אסור משום מכבה ומבעיר, ועל גבי חרס מותר שליכא מכבה, ומבעיר כלאחר יד הוא. לרבה - גם על גבי חרס אסור מדרבנן, משום שמוליד ריח בחרס וקרוב לעושה מלאכה חדשה.

לכפות ביום טוב כוס מבושם על בגדים להכניס בהם ריח טוב - לרבה ורב יוסף אסור משום שמוליד בהם ריח.

עצי בשמים מותר למוללו ביום טוב בין אצבעותיו וכן מותר לקוטמו כדי להוציא ריחו - שאינו מוליד ריח רק מוסיף ריח.

לקמט בתי שוקיים במעשה אומן - אסור ביום טוב.

גדי מקולס - שכרעיו ובני מעיו תלויים חוצה לו בצדו כשצולו, לרבן גמליאל אוכלים אותו בליל פסחים זכר למקדש שהיו עושים כן, וכן הנהיג תודוס איש רומי את בני רומי, וחכמים אוסרים מפני שדומה לקדשים והרואה אומר שמותר להקדיש ולאכול קדשים בחוץ.

משנה. פרת שכנתו של רבי אלעזר בן עזריה יצאה בשבת ברצועה שבין קרניה לנוי ולא מיחה בה, וחכמים אוסרים שמשאוי הוא ואינו תכשיט לה, ומתוך שלא מיחה בה נקראת הפרה על שמו.

שלוש עשרה אלף עגלים היה מעשר רבי אלעזר בן עזריה מעדרו בכל שנה.

לסרוק הבהמה ביום טוב: לרבי אלעזר בן עזריה - מותר הגם שעושה חבורה, שסובר כר' שמעון שדבר שאין מתכוין מותר. לרבי יהודה - במגררת של ברזל ששיניה דקות וקטנות ועושה חבורה אסור, שסובר שדבר שאין מתכוין אסור, ובמגררת של עץ ששיניה גסות ואין עושה חבורה מותר. לחכמים - גם בזו ששיניה גסות ואינה עושה חבורה אסור, גזירה בשו"ת ששיניה דקות.

לרבא אטו רב נחמן בשם שמואל - הלכה כר' שמעון שדבר שאין מתכוין מותר, ויש סוברים שרב נחמן עצמו פסק כן.

שוחקים את הפלפלים בריחים שלהם ביום טוב (כמובאר לעיל דף י"ד).

דף כ"ג - ע"ב

הריחים של פלפלין טמאה משום שלושה כלים נפרדים: תחתונה - משום כלי עץ שיש לו בית קיבול - שמקבלת אבק פלפלין, אמצעית - מדאורייתא אינה מקבלת טומאה, שהוא פשוטי כלי עץ, וחכמים גזרו טומאה על הכברה משום ארוג (ואם היא של מתכת - מקבלת טומאה מדאורייתא משום פשוטי כלי מתכות), עליונה - משום ציפוי התחתון שהוא של מתכת והוא עיקר מקבלת טומאה מדאורייתא כדין פשוטי כלי מתכות.

עגלה של קטן טמאה מדרס אם התינוק זב, מפני שסומך עליה, וניטלת בשבת שתורת כלי עליו. ולגררה בשבת על גבי קרקע כשאינו מתכוין לעשות חריץ: לר' שמעון הסובר דבר שאין מתכוין מותר - מותר, לתנא קמא אליבא דרבי יהודה - אסור, וכשיטתו שדבר שאינו מתכוין אסור, לתנא בתרא אליבא דרבי יהודה - מותר, שלא שכיח שהאופן שלה נגרר ועושה חריץ, וחריץ הנראה אינו נעשה על ידי חפירה אלא מחמת שכובשת ודורסת הקרקע נעשה מקומה נמוך אך אין העפר זז ממקומו

הדרן עלך פרק יום טוב

פרק אין צדין

ביצה דף כ"ד. יום ו' ג' דחול המועד סוכות

דף כ"ד - ע"א

משנה. אין צדים דגים ביום טוב מבריכה העשויה לגדל בה דגים, שלא הותרה צידה ביום טוב כיון שאפשר מבעוד יום.

אין נותנים מזונות ביום טוב לפני הדגים שבביכרים, שאין מזונותם עליך - שאוכלים שרשי עשבים וקרקע, ודג גדול אוכל הקטן.

צדיית חיה ביום טוב מביכר המוקף גדר - לרבי יהודה אסור, שכל זמן שלא מכניסה לבית אינה ניצוד, לחכמים - בביכר קטן מותר שניצוד ועומד,

ולרבן שמעון בן גמליאל כל המחוסר צידה אסור, והיינו שאומר הבא מצודה וניצודנו וצריך תחבולות לצודו (והוא שיעור ביכר גדול), והלכה כדבריו.

שיעור ביכר קטן - כל שתופסו בשחייה אחת, או שאין שם זיוות להשט, או שמרוב קטנו נופל צל כותל אחד על כותל השני.

הצד ביום טוב אוזנים ותרנגולים ויוני הרדיסאות (שגדלים בבתיים) פטור הגם שאומר הבא מצודה וניצודנו, מפני שבאים בערב לכלובם ומזונתם עליך ונוח לתופשם חשוב כמזומן, או משום שכשפורחים עד קינם אין דרכם להשט ממנו שם.

נותנים מזונות לפני חיות המכונסות בביכרים במקום שאין עשבים עולים בו ומזונותם עליך.

צדים עופות מן הביכרים ונותנים לפניהם מזונות, אבל ציפור דרור הנשמטת - אינה ניצודה אלא כשהיא סגורה במגדל.

ציפור דרור נקראת כך מפני שדרה בבית כבשדה ואינה מקבלת מרות.

משנה. מצודות חיה ועוף ודגים שעשו מערב יום טוב - לרבי יהושע לא יטול מהם ביום טוב אלא אם כן יודע שניצודו מערב יום טוב, שספק מוכן ספק מוקצה אסור. לר' שמעון בן אלעזר - אם מצא הרשות מקולקלים מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב ניצודו, ואם לא - אסורים מספק. לרבן גמליאל - ספק מוכן מותר, והלכה כר' שמעון בן אלעזר.

דף כ"ד - ע"ב

לרבן גמליאל שספק מוכן מותר - לרב רק בטלטול, ללוי אף באכילה.

לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת, שהרי רבי אמר בערב שלרבן גמליאל מותר אף באכילה ובבוקר אמר שמותר רק בטלטול, ולוי שהיה בערב ולא בבוקר לא ידע שחזר בו, ורב שהיה גם בבוקר ידע שחזר בו.

פירות לחים שכשלקטם טמנם מיד בירק שישאר לח - הגם שנראה כבני יומם מותרים ולא חיישינן למראית עין, שניכר שמערב יום טוב הם.

נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב - אם יש מאותו המין במחובר אסור משום מוקצה - שלא לקטם מערב יום טוב ואקצינהו מדעתיה, ולערב אסור בכדי שיעשו - כדי שלא יהנה ממלאכת יום טוב, ואם אין מאותו המין במחובר - בא מתוך התחום מותר, מחוץ לתחום - אסורים לו ומותר לישראל אחר שלא הובא בשבילו, שלגבי איסור תחומין דרבנן לא החמירו לאסור רק למי שהובא בשבילו.

ביצה דף כ"ה. שב"ק ד' דחול המועד סוכות

דף כ"ה - ע"א

הסוכר אמת המים מערב יום טוב שלא יכנסו בה דגים משתחשך, ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרים, שהרי הכינם והזמינם על ידי מעשה זה.

חיה שקננה בפרדס המשתמר - צריך זימון כדי לאוכלה ביום טוב, אבל ולדה אינו צריך זימון אם היא בגינה הסמוכה לעיר שידע בה ודעתיה עלויה, כיון שהמקום משתמר וקל לצודו.

הזמין בתוך הקן יוני שובך ועליה וצפרים שקננו בחומה, ומצאם לפני הקן אסורים, שחיישינן שמא מקן שאינה מזומנת באו.

אוזנים ותרנגולים ויוני הרדיסאות שקננו בפרדס שמור - אינם צריכים זימון מערב יום טוב.

ולד צפור דרור שזימנה מבעוד יום - צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה (ודין אמה נתבאר לעיל דף כ"ד).

צפרים מקושרים ומנוענעין - אסורים משום גזל, שהראשון שקשרם או נענען קנאו מן ההפקר בקנין הגבהה.

צפרים שקשרם או נענעם לפני יום טוב והניחם בכורות בבתיים שיחין ומערות - מותרים ביום טוב, אבל אלו שבאילנות אסורים, שמא יעלה ויתלוש ביום טוב.

משנה. בהמה גוססת ביום טוב מותר לשוחטה משום הפסד ממונו אפילו שכבר אכל, לתנא קמא - כל שיש שהות לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום, לר' עקיבא - אפילו אם אין שהות אלא לאכול כזית בשר קודם הפשט וניתוח.

הפשט וניתוח הכתוב בקרבן עולה - לימדה תורה דרך ארץ גם לאכילת הדיוט שלא יאכל בשר קודם הפשט וניתוח, שהממהר לאכול קודם לכן נראה כרעבתן, אבל מעיקר הדין מותר לאכול ממנה קודם בדיקה שאין מחזיקים הבהמה בספק טריפה.

בהמה בחייה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת, עד שיודע לך ברור שנשחטה כראוי, ומאז היא בחזקת היתר שסתם בהמות אינם טריפות.

דף כ"ה - ע"ב

לא יראה אדם כרעבתן, ולכן לא יאכל שום ובצל מראשו אלא מעליו.

השותה כוסו בבת אחת - גרגרן, שנים - דרך ארץ, שלשה - מגסי הרוח.

עשב שתיחם יהושע בו את הארץ בין השדות מקטע רגלי הרשעים ליום הדין שאין לומדים ממנו, וגוזלים וחומסים ומשיגים גבול.

מה שאמרה תורה להמתין שלש שני ערלה מלאכול הפירות מקטע רגלי הקצבים הממהרים לאכול קודם הפשט וניתוח ופעמים שנמצאת טריפה, וכן רגלי בועלי נדות.

קטנית של תורמוס אחר טירחה בשליקה שבע פעמים נעשה מתוק - וישראל גרועים ממנו שהטריחו את בוראם להביא עליהם פורעניות ולהכעיסו בשבע עבודה זרות, ועדיין לא חזרו בהם.

תורה ניתנה לישראל מפני שהן עזים כאש, ועסק התורה שהיא אש מתיש כוחם ומכניע לבם, ואלמלא נתנה להם תורה אין כל אומה ולשון יכול לעמוד בפניהם.

שלושה עזים הם - ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות, ויש אומרים אף עז בבהמה דקה, ויש אומרים אף צלף באילנות.

משום זלזול יום טוב באושא מילתא - לא יביא בהמה שחוטת מן השדה במוט ומוטה, אלא מביאה אברים אברים. וכן לא יצא סומא במקלו, ורועה בתרמילו, ואין יוצאים בכסא שאחד יושב עליו ואחרים נושאים אותו, אחד איש ואחד אשה, אלא אם כן רבים צריכים לו. ולרבי אמי - בכסא מותר, ורק באלונקי הנישאת על כתפיים אסור, אלא באופן שיש פחד או דוחקא וטירחא דציבורא.

ביצה דף כ"ו. יום א' ו' דחול המועד סוכות

דף כ"ו - ע"א

משנה. ביקור מומי בכור ביום טוב - לרבי יהודה מותר (אם ידע מהמום מערב יום טוב שדעתו עליו), לרבי שמעון אסור, שהוא כמתקנו וכדן דין שאסור מדרבנן.

בהמה שנפלה לבור - לרבי יהושע משום צער בעלי חיים מערים להעלותה ביום טוב על מנת לשחטה, ואינו שוחטה, ולרבי יהודה אסור להערים, ולכן בכור שנפל לבור ירד מומחה ויראה אם המום שנפל בו בערב יום טוב הוא קבוע - יעלה וישחוט, ואם אינו קבוע, אף שעכשיו נעשה בו מום קבוע - לא יעלה, ואם עבר והעלה לא ישחוט.

בכור תם שנפל ביום טוב לבור - גם לרבי יהודה לא ירד מומחה לבדוק אם יש בו מום, כיון שלא היה בו מום מערב יום טוב מוקצה הוא, אך לרבי יהודה הנשיא אינו מוקצה שכל שעה דעתו על הבכור שמא יפול בו מום.

דף כ"ו - ע"ב

לר' שמעון שאין מבקרים מומי בכור ביום טוב - אם עבר וביקר מום שנולד בו בערב יום טוב שוחטו, שהרי אינו מתקן כל כך כיון שלא היה מחוסר אלא ראית חכם, נולד המום ביום טוב - אסור שהוא כתיקון גמור. נולד הוא ומומו עמו, כגון שישבו שם דינים כשנולד שאין בזה משום תיקון כל כך - שוחטים אותו ביום טוב, ונחלקו האמוראים אליבא דר' שמעון אם מבקרים אותו לכתחילה.

ספק בגמרא אם יש מוקצה לחצי שבת - שהיה ראוי בין השמשות ונדחה וחזר ונראה, כגון צימוקים וגרוגרות שהעלה אותם לייבש והיו ראויים בין השמשות לאכילה, ונפל עליהם גשמים ותפחו, ושפתם השמש ושוב ראויים הם.

פולין ועדשים שהכניסם לקדירה ביום טוב, אף שנעשו אין ראויים לאכילה עד גמר בישולם, וכן כל מעשה קדירה אינו בכלל הספק שמוקצה לחצי שבת, כיון שבידו לתקנו לבו ביום לא מקצה ליה דעתו, והספק הוא רק כשנגמר בידי שמים.

ביצה דף כ"ז. יום ב' הושענא רבא

דף כ"ז - ע"א

פסק ההלכה במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון אם מבקרים מומים ביום טוב: יש אומרים שהלכה כרבי יהודה - שכך הכלל בכל מקום שחולק עם ר' שמעון, ויש אומרים שהלכה כר' שמעון - א. כיון שבברייתא הובאה שיטתו בשם חכמים, ב. ר. יוסף סובר שגם ר' מאיר עומד בשיטת ר' שמעון ואם כן יש לפסוק כך, כיון שר' יהודה יחיד במקום שניים.

רב יוסף סבר בדעת ר' מאיר שראיית בכור חמורה מראיית טריפה - שראיית בכור היא דווקא מחיים קודם שחיטה, ואם עבר ושחט ואחר כך נבדק מומו אסור באכילה - ולכן ראיית טריפה מותר ביום טוב, מה שאין כן ראיית בכור רק מערב יום טוב שהיו כתיקון גמור. ופרוכהו שטעמו של ר' מאיר משום מום המשתנה כדלהלן.

השוחט את הבכור ואחר כך הראה את מומו - בדוקין שבעין לכולי עלמא אסור, מפני שמשנתנה לאחר מיתה, מומים שבגוף - לר' מאיר אסור שגוזרים (קנסוהו) אטו מומים שבעין, ולר' יהודה לא גזרינן.

דף כ"ז - ע"ב

אסור להטיל מום בקדשים - שנאמר 'כל מום לא יהיה בו' - ודורשים 'לא יהיה' (בפ"ח תחת ה'). ואף לגרומ לו מום אסור - שנאמר 'כל מום'.

משנה. בהמה של קדשים שמתה ביום טוב לא יזינה ממקומה, שמוקצה היא כיון שאסורה בהנאה ואינה נפדית אלא נקברת.

בהמת חולין שהייתה מסוכנת בערב יום טוב ומתה ביום טוב - מותר לטלטל ולחתוך וליתן לפני הכלבים ביום טוב, שדעתו עליה מערב יום טוב. בהמה בריאה שמתה ביום טוב - לרבי יהודה לא יזינה ממקומה, לרבי שמעון - נחלקו האמוראים בדעת רבא אם הוי מוקצה או לא.

אין פוסקים דמים על בהמה ביום טוב, וכן לא יאמר הריני משתתף עמך בבהמתך בסלע או בשתיים - שמקח וממכר אסור בשבת ויום טוב כפי שגדרש מפסוק בנביאים.

שוחט הקצב בהמה ביום טוב לאחרים בלא קציצת דמים, וכדי לידע כמה לשלם למחר - מביאים בהמה אחת ומעמידים זו אצל זו, ולמחר שמים הבהמה החיה.

ביצה דף כ"ח. יום ג' - שמיני עצרת ושמחת תורה תשפ"ב

דף כ"ח - ע"א

משנה. אסור לטבח לשקול בשר ביום טוב בכף מאזניים כנגד משקלות - משום עובדא דחול.

לשקול בכף מאזניים בשר כנגד כלי או קופיץ - לרבי יהודה מותר, כיון שיש שינוי ולא הוי עובדא דחול, לחכמים אין נותנים בשר במאזניים התלויים בטבעת שתולה אותם בה כששוקלים אפילו אם כוונתו לשמור הבשר מן העכברים - שנראה כנותנו לשם משקל. ולרבי יהושע מותר לשקול מנה שאינו יודע משקלה כנגד מנה שיודע כבר משקלה - וכדבריו נהגו רב חייא ור' שמעון רבבי כשחלקו ביניהם הבשר ביום טוב.

טבח אומן אסור לשקול על ידי שהבשר בידו האחת והמשקלות בידו השניה - כיון שאומן הוא דרכו בכך.

כלי שיש בו סימנים ונותנים בו מים שעולים כשמכניסים בו בשר - והסימנים מודיעים נפח הבשר - אסור למדוד בו ביום טוב.

לעשות בית יד בבשר לאוחזו - באצבעו מותר שאינו דרך חול, בסכין אסור שדרך חול הוא - שהמוכר עושה כך ללוקח כדי להוליכו לביתו. לעשות בו סימן שלא יחליף הנושא (כגון לחתכו משולש כדרכו של רבה בר רב הונא בשלחו בשר לביתו) - מותר.

אסור למכור בשר בכור בעל מום במשקל - שלא לעשות מעשה חול בקדשים שבזיון הוא, אמנם לחכמים מותר לשקול מנה נגד מנה, ולפי רב יוסף היינו כדעת רבי יהושע ביום טוב - שמנה כנגד מנה לאו עובדא דחול הוא, לאביי - אפשר שמודה רבי יהושע בקדשים שאסור משום בזיון קדשים, ואפשר שמודים חכמים ביום טוב - שדווקא במכירה התיירו כיון שאין דרך למכור כך, אבל בחלוקת מנות ביום טוב אסור כי כן דרך החולקים.

רב חייא ור' שמעון רבבי היו מוותרים זה לזה ונוטלים זה משל זה מתוך חיבתם.

משנה. השחזת סכין ביום טוב - לרבי יהודה שסובר שמכשירי אוכל נפש נעשה ביום טוב - מותר (אם לא יכול לעשות מערב יום טוב, או שנתקלקל ביום טוב), לחכמים שרק צרכי אוכל נפש מותר - אסור, שהוא תיקון.

גם חכמים האוסרים השחזת סכין מתירים להעביר סכין אחת על חברתה, וב' לשונות בדעת שמואל אם באופן זה מותר גם לחדד או רק להעביר שמנונית.

משחזת של אבן - אסור לחדד בה סכין. להעביר בה שמנונית הסכין - ב' לשונות בדעת שמואל אם מותר.

משחזת של עץ - מותר להעביר בה שמנונית הסכין. להשחזי בה הסכין - ב' לשונות בדעת שמואל אם מותר.

דף כ"ח - ע"ב

לרב חסדא הלכה כרבי יהודה שמכשירי אוכל נפש שלא יכול לעשות מערב יום טוב מותר לעשותם ביום טוב, ולדעת רבה ורבא - הלכה ואין מורין כן לרבים - שלא יזלזלו ויעשו זאת אף כשהיה אפשר לעשותו מבעוד יום.

טבח - להראות סכינינו לחכם ביום טוב: לרב מרי בריה דרב ביזנא מותר, לרבנן אסור שנראה כעובדא דחול, ותלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים.

סכין שעמדה מחריפותה - שאינה חותכת יפה אבל לא נפגמה - מותר לחדדה ביום טוב אפילו שמאתמול התחילה להתקלקל - שלא היה לאסוקי אדעתיה מאתמול, אבל נפגמה מאתמול - אסור לחדדה שקלקולה ניכר, ואם אינה חותכת כלל - אסור לחדדה שטירחא יתירא הוא.

תיקון סכין שנפגם ושפוד שנשבר ראשו ביום טוב, וגריפת תנור וכירים שנפל טיח שלהם - תלויים במחלוקת ר' יהודה וחכמים אם מכשירי אוכל נפש נעשה ביום טוב.

מכשירי אוכל נפש - לחכמים אסור לעשותם ביום טוב, שנאמר 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם' הוא - ולא מכשיריו, לכם - ולא לנכרים, ולרבי יהודה: לכל - לכל צרכיכם, ואף מכשירים, 'הוא' - למעט מכשירים שאפשר לעשותם מערב יום טוב.

שפוד שנעקם אפילו שנפשט בידיים בלי סכין - אסור לתקן ביום טוב, שהרי יכול להשתמש בו כך, וטרחה שאינה צריכה היא.

שפוד שצלו בו בשר ביום טוב אסור לטלטלו - לפי שנמאס ומוקצה, ויש סוברים שמטלטלים אותו בטלטול מן הצד.

משנה . לא יאמר לטבח שקול לי בדינר בשר - שאסור להזכיר שם דמים, אבל מותר לבקש לו נתח מסויים, כגון 'טרטא' בסורא, ו'חלקא' בנרש, ו'אוזיא' בפומבדיתא, ו'רבעא' בנהר פקוד ובמתא מחסיא.

בעבור שאתן צדקה בעד הזכרת נשמתו - נא להעביר מעות יזכור עבור מערכת סיכומי הדף היומי - מחודדים

ביצה דף כ"ט . יום ד' איסורו חג פרשת בראשית "כ"ג תשרי תשפ"ב

דף כ"ט - ע"א

משנה . אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה, לתנא קמא אפילו אם הוא כלי מידה - לשמואל דווקא ב'עומד למידה' ועדיין לא מדד בו למכור, לרבא אפילו ב'מיוחד' - שכבר מדד בו - מותר, ובלבד שלא יזכיר שם המידה. רבי יהודה - אסור בכלי מידה - לשמואל אף ב'עומד למידה', ולרבא דווקא ב'מיוחד' - שכבר מדד בו.

מחלוקת רבי יהודה וחכמים אם מותר למלאות בכלי מדידה שרבי יהודה לחומרא ולחכמים לקולא, אינה סתירה למה שנחלקו אם מותר לשקול כנגד כלי וקופיץ שר' יהודה לקולא וחכמים לחומרא - שהתם התיר ר' יהודה כיון שאין הכלי הקופיץ מיוחד או עומד למידה, ולחכמים כלי וקופיץ כיון ששוקל בכף מאזניים הוא כעובדא דחול ולכן אוסרים, מה שאין כן למלאות בכלי העומד למידה התירו, ולרבא אפילו למלאות בכלי המיוחד למידה התירו שאינו עובדא דחול - שדרך מקח הוא כשאומר 'תן לי לוג', ודרך הלוואה ומתנה לומר 'מלא לי כלי זה' אפילו אם הוא מיוחד למידה.

אבא שאול בן בטנית היה מקדים למלא מידותיו, לתנא קמא - מערב יום טוב ונותן ללקוחות ביום טוב - לפי שאין מודדים ביום טוב. **לאבא שאול** - אף בחולו של מועד היה ממלא בלילה - מפני ביטול בית המדרש ביום מהקהל שבאו לשאול ממנו - שלא יצטרך לשהות מפני רתיחת היין כששופכו. **לחכמים** - אף בחול היה מעמיד כלי המידה שנשפך לתוך כלי הלקוחות כל הלילה - שלא ישאיר בכלי המידה מקצת ונמצא גוזל מהם.

הגותר במידה מרתיתח היין ומיצוי השמן ונחסר ללקוחות ממידתם - מן הדין אין בזה משום גזל, כיון שאין המוכרים מתכוונים לגזול, והלקוחות יודעים ומוחלים משום שטרודים ואינם רוצים לשהות.

אבא שאול בן בטנית וחביריו כנסו ג' מאות חביות שנשארן במידותיהם מרתיתח היין ומיצוי השמן והביאום לפני גזברים לעשות בהם צרכי הקדש, ואמרו להם חכמים שאינם צריכים - והחמירו על עצמם ועשו מהם צרכי רבים מפני שלא רצו ליהנות משל אחרים.

גזל אנשים הרבה ואינו יודע ממי - יעשה בהם צרכי רבים, כגון בורות שיחין ומערות שמתכנס בהם מים לרבים.

מידה לצורך עצמו ליתן לפני בהמתו אסורה, אלא נוטל באומד, אך המבשל מותר למדוד תבלינים כדי שלא יתקלקל תבשילו.

אשה המודדת קמח ליתן לתוך עיסתה: לרב מותר ביום טוב - כדי שתיטול חלה בעין יפה שכשאינה יודעת מידתה מקמצת, לשמואל - הבא לשאול מורים לו שאסור ואין מוחלים ביד העושה כן.

דף כ"ט - ע"ב

קמח שריקד בערב יום טוב ורוצה לרקד שנית ביום טוב כדי לייפותו - נחלקו התנאים אם אסור או מותר - דאין בזה כמרקד לברור שהכל יוצא ואין סובין, וניכר שהוא פעם שניה.

צרור שנפל לתוך הקמח שריקדו לפני יום טוב - גם התנא הסובר שאין שונים ורוקדים מודה שמותר לרקד (ולתנא דתנא קמיה דרבנא - אסור, אלא יברור וצרו).

משנה . הולך אדם ביום טוב לחנוני הרגיל אצלו שנותן לו בלי דמים - ואומר לו תן לי כך וכך ביצים או אגוזים, לתנא קמא ובלבד שלא יזכיר לו מידה, ולר' שמעון בן אלעזר בלבד שלא יזכיר לו סכום דמי המקח.

הדרן עלך פרק אין צדין

פרק המביא

ביצה דף ל' . יום ה' פרשת בראשית "כ"ד תשרי תשפ"ב

דף ל' - ע"א

משנה . לא יביא ביום טוב כדי יין בסל ובקופה - שנראה כמעשה חול, אבל מביא על כתיפו או לפניו שמוכח שלצורך יום טוב הוא, וכן לא יפשיל קופה של תבן לאחוריו - שגנאי יום טוב הוא שנראה כמתכוין למלאכה רבה או להוליך למקום רחוק, ואם זימן אורחים רבים וצריך להביא הרבה - מותר.

כשנושאים משאות ביום טוב לצורך החג יש לעשות בשינוי, וישנה להקל משאו ולא להרבות טורח ביום טוב, ואם אינו יכול - יפרוס עליו סודר משום שינוי בעלמא וכדי להצניעו.

נשים השואבות מים ביום טוב אינם משנות ואין מוחין בהם - משום שלא אפשר: שאם רגילה בכך גדול ובמקומו תיקח כד קטן - הרי היא מרבה בהילוך, רגילה בקטנה ותמלא בגדולה - הרי היא מרבה במשאה, לכסותו בכיסוי של עץ - לפעמים נופל ותצטרך לטלטלו, תקשרנו - לפעמים נפסק ותקשרנו, לכסותו בסודר - לפעמים נשרה במים ותבא לידי סחיטה.

אין מוחין על העובר בשוגג אשר לא יניח מלעשות כשיודיעו האיסור, שמוטב שיהיו ישראל שוגגים ולא מזידיים, בין באיסור דאורייתא בין באיסור דרבנן,

ולכן אין מוחין באלו המטפחים בשבת ויום טוב ידיהם זו על זו, והמספקים כך על ירך, והמרקדים, וכן על הנשים היושבות בפתח הלחי, הגם שאסורים משום שבות, ואף על האוכלות בשעת תוספת יום הכיפורים - הגם שהוא מדאורייתא. **אוצר של תבן המוקצה באוצר לזמן ארוך לצורך בהמות** - לר' שמעון מותר להסיק ממנו ביום טוב אפילו שלא זימנו מבעוד יום - שלית ליה מוקצה, ולרבי יהודה אסור שיש ליה מוקצה, ואפילו אם נרקב והסריח - שעדיין ראוי לטיט, אבל אם יש בו קוצים שתו אין ראוי למאכל בהמות ולטיט - שתמא עומד לעצים ומותר.

עצים העומדים אחורי הבתים שאין דעתו להשתמש בהם עד זמן מרובה - לרבי יהודה הם מוקצה ואסורים בהסקה ביום טוב, ולר' שמעון מותרים שלית ליה מוקצה, ואם הם עצים שדמיהם יקרים ועומדים לבניין - גם לר' שמעון אסורים שמודה במוקצה מחמת חסרון כיס.

דף ל' - ע"ב

משנה . אין נוטלים ביום טוב עצים מסכך הסוכה (העשויה לצל) משום איסור סתירה, ואף אם הסכך עב - כיון שביטלו לגבי הסוכה כל מה שנוטל בכלל סתירה הוא, אך אם לא ביטלו שם - כגון שהצניע על הסכך חבילות של קנים ולא התיר אגדן - מותר לקחת ולהסיק.

נוטלים מן הקנים הסמוכים בזקיפה סביבות הדפנות - כיון שלא נארגו עם הדופן כשאר קנים לא בטלי לגבי דופן.

סוכה רעועה העומד ליפול מערב יום טוב ונפלה ביום טוב - לר' שמעון אין הקנים מוקצה שדעתו עליהם מאתמול, ולתנא קמא הוי מוקצה שלא היו ראוי בין השמשות, ואם התנה עליה מבעוד יום - מותר.

מותר שמון שבנר ושבקערה בשבת - לתנא קמא הוי מוקצה, לר' שמעון מותר - שידוע שסופו לכבות הלכך דעתו על המותר שיושב ומצפה אימתי יכבה.

עצי הסוכה אסורים כל שבעה - שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' - כל שבעה הוא לה', ולרבי יהודה בן בתירא - כשם שחל שם שמים על החגיגה (גמ) כך חל גם על הסוכה.

לא מהני תנאי ליהנות מעצי הסוכה של מצוה אם תיפול במשך החג - כיון שבין השמשות קצה דעתו ממנה משום איסור סתירה הוקצה לכל שבעה.

אסור להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי יום טוב אחרון של חג, ואם התנה ואמר איני בודל מהם כל בין השמשות - לא חלה עליהם קדושה בתחילת היום, ומותרים.

הפריש שבעה אתרוגים לשבע ימים - לרב כל אחד יוצא בו ואוכלו לאלתר, לרב אשי אוכלו למחר, ואינם מוקצים לכל ז' - כיון שמצוותו רק ביום והלילות מפסיקים, מה שאין כן סוכה שמצוותה אף בלילה

ביצה דף ל"א . יום ו' פרשת בראשית "כ"ה תשרי תשפ"ב

דף ל"א - ע"א

משנה . הבאת עצים התלושים ומכונסים מן השדה שבתוך התחום ביום טוב - מותר, ולר' שמעון בן אלעזר היינו דעת בית הלל, אבל בית שמאי אוסרים. **מן המכונסים שבקרפף שהוא משתמר** - לכולי עלמא מותר. **מן המפוזרים שבקרפף** - לחכמים אסור, שמוקצים הם, לר' שמעון בן אלעזר - לבית שמאי אסור ולבית הלל מותר, וכן שנינו במשנה.

עלי קנים וגפנים - אפילו שהם מכונסים דינם כמפוזרים שמסתמא לא סמך דעתו עליהם שהרוח מפזרת אותם, אלא אם כן הניח עליהן כלי להכביד.

איזה קרפף - לרבי יהודה היינו שהוא סמוך לעיר ממש (ואין הבדל אם יש לו פותחת), ולרבי יוסי - או שהוא סמוך לעיר אף שאין לו פותחת (מנעול), או שיש לו פותחת אפילו הוא בתוך תחום שבת, והלכה כרבי יוסי.

משנה . אין מבקעים עצים ביום טוב - לא מן הקורות המושככות לארץ ועומדות לבניין, ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב, שמוקצים הם - שבין השמשות לא היו עומדות להסקה.

מבקעים מן הקורה שנשברה מערב יום טוב בקופיץ שראשו קצר כמו סכין של קצב - שאינו כלי אומן, ולא - בקרדום שראשו רחב, מגירה (שהיא מלאה פגימות), מגל - שכלי אומנים הם ונראה כעושה מלאכה.

דף ל"א - ע"ב

כלי שראש אחד קופיץ וראשו השני הוא קרדום - מותר לבקע בצד הקופיץ ולא בצד הקרדום.

משנה . בית שהוא מלא פירות ונפחת ביו"ט - אם עשוי מלבנים בלי טיט כיון שסתירתו אינו אסורה אלא מדרבנן לא אמרינן שהסיח דעתו מהפירות, ומותר ליטול פירות ממקום הפחת, ולרבי מאיר מפני שמחת יום טוב - אף פוחת לכתחילה, ורק בשבת אסור.

לבנים שנשתתירו לו לאחר שגמר בניינו - מותר לטלטלם בשבת, שאינם עומדים לבניין אלא לשכב עליהם ותורת כלי עליהם, אבל אם סידרם זו על זו אסור - שגלי דעתו שעומדים לבניין.

התרת קשרי חותמות דלתות פתחי בורות ומערות שבקרקע - בין בשבת ובין ביום טוב מותר - שאינו קשר של קיימא.

סתירת עבותו וגדילתו של החבל או לחתכו בשבת - אסור מדרבנן שסתירה היא בבנין של קרקע, ביום טוב - לר' מאיר דמתניתין מותר, שמתיר סתירה דרבנן לצורך שמחת יום טוב, ונחלקו הברייתות לפי רבנן דמתניתין האוסרים סתירה דרבנן אם מודים לר' מאיר להתיר בחותמות קרקע או לא, ושמואל סובר כברייתא האוסרת.

כלים הנעולים על ידי קשר - מתיר ומפקיע וחותר החבל בין בשבת בין ביום טוב - שאין סתירה בכלים.